Kirjallinen kysymys KK 327/2020 vp

Sakari Puisto ps

Kirjallinen kysymys Suomen Pankin kultavarantojen turvallisuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Suomella on hieman yli 49 tonnia kultaa. Kultavarannot esitetään Suomen Pankin taseessa, jossa "kullan ja kultasaamisten" tämänhetkiseksi arvoksi on kirjattu 2 135 miljoonaa euroa (Suomen Pankin tase 27.3.2020).

Kullan valuuttamääräinen arvo vaihtelee, mutta tonni kultaa on tonni kultaa tulevaisuudessakin. Kulta on käypää valuuttaa pahimmissakin kriisitilanteissa — ja itse asiassa juuri silloin. Itse fyysiseen kultaan ei sisälly vastapuoliriskiä, vaan se on turvassa niin kauan kuin sitä säilytetään turvallisesti.

Suomen Pankin kultavarannoista valtaosa on maantieteellisesti hajautettuna säilytyksessä ulkomailla. Suomen Pankin vuonna 2013 paljastaman tiedon mukaan 51 % varannoista on Isossa-Britanniassa (Bank of England), 20 % Ruotsissa (Sveriges Riksbank), 18 % Yhdysvalloissa (Federal Reserve Bank of New York) ja 7 % Sveitsissä (Schweizerische Nationalbank). 4 % kultavarannoista on säilötty Suomeen (Suomen Pankki).

Kullan säilytykseen voi kuitenkin sisältyä riskejä, mikäli sillä harjoitetaan leasing-toimintaa. Kun kultaa lainataan markkinoille, syntyy vastapuoliriski takaisinmaksusta. Kullasta tulee kultasaamista. Leasing-koroilla puolestaan voidaan tavoitella sijoitustuottoa tai kattaa kullan talletuskustannuksia. Erityisesti Lontoo tunnetaan kullan leasing-toiminnan keskuksena.

Kultamarkkinat ovat heikosti läpinäkyviä. Erilaisilla finanssi-instrumenteilla käydyt kaupat voivat ylittää varsinaisella fyysisellä metallilla käydyn kaupan määrän moninkertaisesti. Erityisen hankala tilanne muodostuu, mikäli fyysiseen kultaan nähden kohdistuu useita vaatimuksia eikä fyysistä kultaa ole allokoitu sarjanumeroittain. Tällainen tilanne voi muodostua, mikäli lainattua kultaa on myyty eteenpäin mahdollisesti vivutettuna useaankin kertaan esimerkiksi niin kutsutuilla repo-sopimuksilla ("repurchase agreements"). Jos nyt samanaikaisesti usea taho vaatii nimenomaan fyysistä kultaa takaisin, sopimuksille ei välttämättä löydy riittävästi katetta fyysisenä kultana. Tämä vastaa kultamarkkinoilla perinteistä pankkiryntäystä.

Vastaavanlainen tilanne syntyi 1960-luvun lopulla, kun kullan hintaa oli pidetty keinotekoisen aliarvostettuna. Lopputuloksena Lontoon kultamarkkinat ajautuivat maksuvaikeuksiin, ja kahdeksan keskuspankin muodostama ns. London Gold Pool -järjestely romahti.

Valmis
5.0

Kirjallinen kysymys KK 327/2020 vp

On siis syytä tarkastella mahdollisia fyysisen kullan säilytykseen kohdistuvia sopimuksellisia riskejä. Suomen Pankin vuosikertomuksessa on muun muassa vuonna 2009 todettu, että "sijoittamisessa käytetään rahamarkkinatalletusten kaltaisia vakuudettomia kultatalletuksia ja kullan koronvaihtosopimuksia" (sivu 35). Vielä vuoden 2012 vuosikertomuksesta löytyy erittely: "0,8 milj. EUR korkotuotot kultasijoituksista" (sivu 100). Tämä vastaisi arvioilta 0,1 %:n tuottoa, mikäli tehdään oletus, että puolet Suomen Pankin kullasta olisi tuolloin ollut "sijoitettuna" tuottamaan korkoa. Viime viikkoina on esitetty arvioita jopa negatiivisista kullan leasing-koroista samaan tapaan kuin markkinoilla on lainapapereita negatiivisella korolla.

COVID-19-epidemia on syössyt maailmantalouden ennennäkemättömään kriisiin, jonka laajuudesta ja kaikista seurannaisvaikutuksista markkinoille ei ole vielä varmuutta. Tässä yhteydessä myös Suomen Pankin kultavarantojen turvallisuus on keskeistä, sillä keskuspankkien kultasäilytyksen riskit voivat realisoitua juuri silloin kuin ei pitäisi: kansainvälisen taloustilanteen ajautuessa kriisiin tai muussa poikkeustilanteessa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

> *Onko Suomen Pankin kultavarantoja tällä hetkellä tosiasiallisesti leasing-toiminnan piirissä, rahamarkkinatalletusten kaltaisina vakuudettomina kultatalletuksina, kullan koronvaihtosopimuksina tai vastaavina ja*
>
> *mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy kultavarantojen turvallisuuden varmistamiseksi kyseisten sopimuksellisten riskien varalta?*

Helsingissä 23.4.2020

Sakari Puisto ps